

POVEȘTI ȘI SNOAVE
POPULARE ROMÂNEȘTI

Povești și Sinoave populare românești

CUPRINS

Omul de piatră / 7
Din isprăvile lui Păcală / 14
De-ale lui Păcală / 15
Păcală și Tândală / 20
Păcală la moară / 24
(Păcăleala) / 26
Păcală la judecată / 26
Când era Păcală mic / 27
Păcală cloșcă sau secretul femeii / 29
De-ale lui Păcală / 30
El crede / 30
Suflă încă odată! / 30
Ciobanul fără frică / 31
Lenea / 37
Coroana de aur / 40
Prostul cu mintea în ciutură / 44
Om de cuvânt / 46
Zgârcitul (1) / 47
Cizmele hoțului / 49
Pui de hoț ce-mi ești / 50
Țăranul păcălit / 51
Degeaba te păzești / 52
Târziu te-ai deșteptat părinte / 54
Popa și sfinții / 54

Busuioc-verde și fata de împărat / 55
Doi frați / 65
Banul muncit / 66
Zgârcitul (2)/ 68
Cum l-a însurat vulpea pe un băiat / 69
Boierul și țăranul la judecată / 73
De ce n-are câinele casă / 74
Cei doi frați și nevoia / 75
Sfatul vulpii / 77
Argatul și boierul / 77
Câmpan verde și frumos / 78
Zâna de pe tărâmul florilor / 87
Ciobanul și fata de împărat / 101
Ghicitorul năzdrăvan / 106
Fata isteță a moșului / 109
Crăiasa apelor / 113
Berbecul de aur / 119
Tana-Căpitana / 122

Omul de piatră

Au fost odată un împărat și o împărăteasă, amândoi tineri și frumoși, dar nu făceau copii.

Într-o zi veni la împăratul un arap¹ și-i zise:

– Să trăiești, luminate împărate! Am auzit că împărăteasa nu face copii și am adus buruieni pe care dacă le-o bea, rămâne grea.

Împăratul luă buruienile de la arap și porunci să-i dea cal împărătesc și un rând de haine de aur ce-ți luau vederile de frumusețe, apoi o chemă pe împărăteasă și-i dădu buruienile să le fiarbă și să le bea. Împărăteasa o chemă pe bucătăreasă și-i dădu buruienile să le fiarbă fără să-i spuie de ce treabă sunt. Bucătăreasa, neștiind puterea lor, gustă dintr-însele și apoi le duse împărătesei să le bea. Nu trecu mult timp la mijloc și rămase grea împărăteasa. Iară, când veni vremea, născură amândouă câte un coconăș, mai frumos decât tot ce este frumos pe lumea aceasta, și le puse nume: unuia Dafin și altuia Afin.

Într-o zi, împăratul plecă la bătălie și, lăsând pe fiul său în locu-i, îi dădu o mulțime de chei în mână și-i zise:

– Fiule, în toate casele ce se deschid cu aceste chei, să intri, iară în casa ce se deschide cu cheia de aur, să nu-ți calce piciorul, căci nu va fi bine de tine.

Cum plecă împăratul din oraș, fiul său intră prin toate casele și văzu o mulțime de pietre nestemate foarte frumoase, dară nu-i plăcu niciuna; în cele din urmă, ajunsese și la casa ce se deschidea cu cheia de aur, stătu puțin, se gândi la porunca ce-i dăduse tată-său, iar biruindu-l nerăbdarea, intră înlăuntru și văzu un ochean de sticlă; se uită prin el și zări un palat cu totul și cu totul de aur, încât la soare te puteai uita, iară la dânsul ba. Și într-însul ședea *doamna Chiralina, tânără copilă, floare de grădină, frumoasă ca o zână*.

După ce o privi mai mult timp, puse ocheanul iarăși la locul lui și ieși afară, cu ochii plini de lacrimi. Nu trecu mult timp și împăratul se întoarse de la bătălie biruitor, dară în loc să-i iasă fiul său înaintea să-l primească cu bucurie, ieși numai împărăteasa și-i

¹ Persoană care face parte dintr-o populație africană negroidă. (n.red.)

spuse că fiul ei este bolnav. Împăratul pricepu numai de cât de unde-i venea boala, îi chemă pe toți doftorii și doftorițele din lume, dar toți îi ziseră că până nu va da fiului său de soție pe doamna Chiralina, el nu se va însănătoși. Împăratul trimise soli peste soli la doamna Chiralina, dar fu peste puțină, căci tatăl ei nu voia să o mărite.

Auzind feciorul împăratului toate acestea, hotărî să se ducă el însuși să o ceară de la tatăl ei. Așadar, spuse toate acestea fratelui său de cruce și într-o zi plecară amândoi și se făcură nevăzuți. Merseră zi de vară până-n seară și ajunseră la muma Crivățului, bătură la ușă, și ieși înaintea lor o babă zbârcită și îi întrebă ce caută. Ei răspunseră că cer să-i găzduiască până a doua zi și să le spuie pe care drum să apuce ca să ajungă la împărăția doamnei Chiralina. Baba se uită la dânșii cu milă și apoi le zise:

– V-aș primi în casă cu mare bucurie, da' mi-e teamă că va veni fiul meu și vă face pe amândoi sloi de gheață; duceți-vă mai bine la sora mea cea mai mică; ea poate să vă găzduiască și să vă spuie drumul la doamna Chiralina.

Feciorul de împărat plecă înainte și ajunse la muma Vântului turbat; plecară și de acolo și ajunseră la muma Vântului de primăvară, bătură în ușă și ieși o femeie înaltă și tânără, și frumoasă. Această femeie, cum văzu pe feciorul de împărat, îi zise:

– Dragă Făt-Frumos, știu că ai plecat să cauți pe doamna Chiralina s-o iei de soție; dar nu vei putea să ajungi până la împărăția ei fără ajutorul fiului meu. Rămâneți aici, dară trebuie să vă ascund foarte bine, căci cum o simți fiul meu că se află la mine oameni de pe tărâmul celălalt, vă omoară.

Zicând aceste vorbe, plesni de trei ori din palme și îndată sări de pe sobă o pasăre de aur cu ciocul de diamant și ochii de smarand, și-i băgă sub aripi pe amândoi; apoi se sui iarăși pe sobă.

Nu trecu mult timp și se auzi o dulce vâjăitură de vânt, care aducea un miros de trandafiri și de rosmarin; ușa se deschise singură și intră în casă un flăcău frumos, cu părul lung, de aur, cu aripi de argint și cu un băț în mână, împletit cu tot felul de ierburi și flori. Cum intră în casă, îi zise mă-sii:

– Mamă, mie îmi miroase a om de pe tărâmul celălalt.

– Ți-o fi mirosind, mamă, dar p-acea n-au ce căuta oamenii de pe tărâmul celălalt.

Vântul se liniști și se puse la masă; iară după ce mîncă o strachină de lapte dulce de căprioară și bău apă de micșunele dintr-o oală de marmură, se puse la povestit.

Mă-sa, văzându-l cu voie bună, zise:

– Fiul meu, ia spune-mi unde este împărăția doamnei Chiralina, și cum ar face cineva ca să o ia de nevastă?

– Greu lucru mă întrebași, mamă! dară, aide, treacă-meargă. Împărăția doamnei Chiralina este departe de aici, cale de zece ani; dară această cale se poate face cât te ștergi la ochi, dacă cineva s-o duce în pădurea cea neagră de lângă gârla de păcură, care aruncă pietre și foc până la cer, și dacă o încăleca pe bușteanul Ielelor, cu care poate să treacă gârla; însă cine aude și va spune cuiva, acela să se facă de piatră până la genunchi. După ce va ajunge la împărăție, trebuie să se facă un cerb de aur și să intre într-însul, ca să ajungă în odaia împărătesei și s-o fure; cine aude și va spune cuiva, să se facă de piatră până la brâu. După ce o va lua de soție, muma Crivățului, de pismă, o să trimită un ovrei cu niște cămăși frumoase și mai subțiri decât pânza păianjenului. Doamna Chiralina o să cumpere cămăși; și dacă nu le va uda cu lacrimi de turturică, cum se va îmbrăca cu dânsele, va muri; cine aude și va spune cuiva, să se facă cu totul și cu totul de piatră.

Pe când Vântul spunea toate acestea, feciorul de împărat adormise; iară feciorul bucătăresei rămăsese deștept și auzise tot.

A doua zi, după ce plecă Vântul d-acasă, feciorul de împărat întrebă pe muma Vântului dacă i-a spus fiul său ceva; dară ea, temându-se să nu se facă de piatră, îi răspunse că n-a aflat nimic.

Atunci feciorul bucătăresei și cel de împărat luară drumul înainte și se duseră zi de vară până seara, dară când fu pe la scăpătatul soarelui, auziră un zgomot și un urlet mare, apoi văzură o gârlă mare de păcură aprinsă, aruncând pietre până la înaltul cer. Feciorul de împărat se sperie; dar feciorul bucătăresei îi zise:

– Nu te teme de nimic și vino cu mine în această pădure și fă ce ți-oi zice eu.

Ajungând în mijlocul pădurii, zări bușteanul Ielelor; încălecară amândoi pe dânsul și, dându-i pinteni de trei ori, se prefăcu într-o căruță cu doisprezece cai de foc și într-o clipă se înălță până la Vântul

turbat și se pogorî la porțile palatului doamnei Chiralina. Apoi, după ce se deteră jos, căruța se prefăcu iară buștean, și ei rămaseră dinaintea unui palat de zamfir-piatră și cu porțile de chiparos, iară la una din ferestre sta doamna Chiralina, îmbrăcată cu haine de aur țesute cu mărgăritar.

Cum văzu doamna Chiralina pe feciorul de împărat, prinse o așa de mare dragoste de dânsul, încât căzu la grea boală și ajunsese la ceasul morții.

Ce nu făcu bietul împărat ca să o scape? Dară totul era în zadar. În cele de pe urmă, veni o babă și-i zise:

– Luminate împărate, să trăiești întru mulți ani, dacă vrei să se facă sănătoasă fiica împărăției tale, să cauți cerbul de aur, care cântă ca toate păsările, și să-l aduci în casă numai trei zile, și vei vedea cum se va face sănătoasă.

Împăratul puse să strige pristavul¹ în toată împărăția; iară după trei zile, feciorul bucătăresei lovi bușteanul de trei ori și se făcu un cerb de aur, frumos, apoi băgă într-însul pe feciorul de împărat și se duse dinaintea palatului.

Împăratul, văzând cerbul, se dete jos și întrebă pe feciorul bucătăresei dacă-i este de vânzare.

– Nu-mi este de vânzare, ci de închiriere, răspunse cu semeție feciorul bucătăresei.

– Ei, bine! Ce îmi ceri ca să mi-l dai numai trei zile?

– Să-mi dai o mie de bani de aur.

Tocmeala se făcu și împăratul luă cerbul și-l băgă în odaia doamnei Chiralina; apoi se duse la treaba lui.

Cerbul, cum se văzu numai cu doamna Chiralina, începu să cânte un cântec de dor, de plângeau lemnele și pietrele. Doamna Chiralina adormi, iar feciorul împăratului ieși din cerb și o sărută pe frunte, apoi intră iarăși în cerb.

A doua zi, doamna Chiralina spuse femeilor sale că a visat de două ori că a sărutat-o un june frumos. Atunci una din femei, fiind mai pricepută, zise doamnei Chiralina că pe dată ce va începe cerbul să cânte,

¹ Pristav – (*reg.*) persoană care anunșă populației știrile oficiale; crainic. (*n.red.*)

să se prefacă că doarme; și cum va simți că o sărută cineva, să puie mâna pe dânsul.

Cum veni noaptea, cerbul începu să cânte un cântec de jale. Doamna Chiralina se prefăcu că doarme; și când veni Făt-Frumos să o sărute, îl strânse în brațe și-i zise:

– De-acum înainte nu vei mai scăpa, că mult am dorit să te dobandesc.

Ei se giugiuliră ca niște porumbei până îi apucă ziua; iară când fu pe la prânz, veni împăratul și cu fiul bucătăresei, ca să-i dea cerbul. Doamna Chiralina începu să plângă și nu vrea nicidecum să se despartă de cerb; dară fiul bucătăresei îi zise încetinel:

– Cere de la împăratul voie să petreci cerbul până afară din oraș, căci acolo ne așteaptă o căruță cu doisprezece cai de foc, în care o să ne ducem la împărăția lui Făt-Frumos, iubitul tău.

Doamna Chiralina ceru și dobândi de la împăratul această voie și petrecu pe cerb cu mare alai până afară din oraș; atunci Afin lovi cerbul de trei ori în burtă și îndată se făcu dintr-însul o căruță cu doisprezece cai de foc; apoi luând pe doamna Chiralina c-o mână și pe Dafin cu alta, sări într-însa și se făcură nevăzuți. Și după ce umblară zi de vară până-n seară, ieșiră pe tărâmul celălalt și ajunseră în țara lui.

Împăratul, cum primi știrea despre sosirea fiului său, îi ieși înainte cu mulțime de oști, apoi îl însoți cu doamna Chiralina și făcu nuntă împărătească, ce ținu trei zile și trei nopți.

Într-o zi, doamna Chiralina ședea la fereastra palatului și se uita la drum, când, iacă, un ovrei cu cămăși de vânzare. Doamna Chiralina îl chemă sus și luă două cămăși mai subțiri decât pânza păianjenului și se îmbracă cu una dintr-însele. Nu trecu mult și se bolnăvi atât de greu, încât ajunse pe mâna morții.

Afin află de boala împărătesei și intră pe la miezul nopții în odaia unde dormea ea, apoi o stropi peste tot cu lacrimi de turturică și ieși afară; dară străjerii de la ușă se duseră la Dafin împărat, și-l pârără că l-a văzut sărutând pe împărăteasă.

Împăratul, cum auzi, se făcu foc de mânie și porunci să taie capul lui Afin. Dară când ajunse la locul de pierzare, Afin zise împăratului:

– Mulți ani să-ți dea Dumnezeu, împărate! Pentru toată frăția și dragostea mea către tine, te rog să strângi pe toți boierii cei mari ai

împărăției, că am să spui înaintea lor un mare cuvânt și apoi vei porunci să-mi taie capul.

Împăratul porunci să se adune divanul împărătesc, în care să fie de față și doamna Chiralina; și aducând pe Afin, îi zise:

– Spune, nelegiuitule, aceea ce ai de spus.

Atunci Afin începu așa:

– A fost odată un fecior de împărat, care prinse dragoste asupra unei fete de împărat de pe tărâmul celălalt, și fiindcă nu putea să trăiască fără dânsa, a plecat împreună cu fratele său de cruce, ca ori s-o găsească, ori să-și răpuie capul prin pustii. După ce umblară lumea în cruciș și-n curmeziș, ajunseră la muma Crivățului și o rugară să le spuie drumul care ducea la fata de împărat, după care plecaseră ei. Muma Crivățului îi trimise la muma Vântului de primăvară, care îi găzdui și le făgădui să întrebe pe fiul său. Ea s-a ținut de vorbă, căci cum a venit fiul său, l-a întrebat, și el a început să spuie așa: împărăția doamnei Chiralina este departe de aici, cale de zece ani; dar această cale se poate face într-o clipeală de ochi, dacă s-o găsi cineva care să se ducă în pădurea cea neagră de lângă gârla de păcură, care aruncă pietre de foc până la cer, unde va găsi bușteanul Ielelor și va încăleca pe dânsul ca să treacă gârla. După ce va ajunge la împărăție, trebuie să facă din buștean un cerb de aur și să intre într-însul ca să ajungă în odaia doamnei Chiralina și să o fure. După ce o va lua de soție, sora Vântului turbat de pizmă o să trimită un ovrei cu niște cămăși mai subțiri decât pânza păianjenului, și dacă nu va ști să le ude cu lacrimi de turturică, de îndată ce se va îmbrăca cu dânsese, în trei zile va muri.

După ce Vântul spuse toate acestea mume-sii, o jură că de va spune cuiva ceea ce a auzit, să se facă cu totul de piatră.

A doua zi feciorul de împărat întrebă pe muma Vântului dacă a aflat ceva de la fiul său; dar ea, temându-se să nu se facă piatră, îi zise că n-a aflat nimic. Iară fratele de cruce al feciorului de împărat nu dormise în noaptea aceea și auzise tot. Astfel, fără să spuie feciorului de împărat această taină, se duse împreună cu dânsul în pădurea neagră, încălecară pe buștean și trecură gârla dincolo.

Cum sfârși Afin aceste vorbe, se făcu de piatră până la genunchi. Boierii din divan, cum văzură această minune, se speriară. Afin începu iarăși și zise:

– După ce ajunseră la palatul doamnei Chiralina, fratele de cruce lovi bușteanul de trei ori și se făcu un cerb de aur și băgă pe feciorul de împărat într-însul, carele prin această șiretenie se cunoscă cu fata și o fură.

Zicând și aceste cuvinte, Afin se făcu de piatră până la brâu. Împăratul și împărăteasa, văzând nevinovăția lui Afin, începură a plânge și a-l ruga să înceteze din povestire. Dar el nu voi, și merse înainte zicând:

– După ce împăratul se cunună cu doamna Chiralina, nu trecu mult și împărăteasa cumpără cămăși de la un ovrei. Se îmbracă cu una dintr-însa, și îndată căzu la grea boală. Afin, știind din ce venea boala, intră pe la miezul nopții la împărăteasă și, găsimd-o dormind, o storpi cu lacrimi de turturică și o scăpă de moarte.

Cum sfârși Afin această povestire, se făcu cu totul de piatră; iară Dafin împărat și cu doamna Chiralina plânseră trei zile și trei nopți, apoi luară trupul cel împietrit al făcătorului lor de bine și-l puseră în odaia lor ca să-și aducă aminte de dânsul totdeauna.

După aceea, ei trăiră mai mult timp și născură un copil.

Într-o dimineață, Dafin-împărat intră în casa împărătesei și-i spuse că a visat o femeie îmbrăcată în haine albe, care i-a zis că, dacă voiește să-l învieze pe fratele său cel împietrit, să taie copilul lor și să ungă piatra cu sângele lui. Împărăteasa spuse că și ea a visat tot un astfel de vis; apoi unindu-se amândoi, tăiară copilul și, stropind piatra cu sânge, începu să se miște, apoi învie cum se cade și zise:

– O, Doamne! Da greu somn am dormit.

– E! e! frate – răspunse împăratul – ai fi dormit mult și bine dacă nu tăiam copilul, ca să te stropim cu sângele lui.

Atunci Afin se creștă la un deget cu cuțitul și lăsă să curgă sângele său peste copil, care învie numai într-o clipă; iar împăratul, de bucurie, porunci să facă veselie mare în toată țara.

Și încălecai pe-o șă și v-o spusei domniei-voastre așa!

Din isprăvile lui Păcală

Păcală îmbrăcat cătană în căile sale s-a abătut seara la o casă să ceară conac.¹ Stăpâna casei din întâmplare chiar atunci scosese din cuptor o găscă friptă, și văzîndu-l pe Păcală căzându-le din senin, nu-i prea veni la socoteală să pună gâsca pe masă pentru cină, că de, o bucată bună cum e o găscă friptă nu se câștigă așa ușor, și prin urmare, nici nu se cam îndură omul s-o împartă cu lumea, de aceea se și grăbi de-o înfundă într-o oală din budureț,² ca să-i rămână căldura.

Dar era clar, că Păcală intrat undeva, nu era om să-l mai scoată. Așa și aci, deși stăpânii casei se codeau de a-l primi în conac de noapte, îndepărtându-l cu vorbele, totuși pe Păcală nu-l putură îndepărta de la vatra focului unde-și luase stăpânire.

În urmă, o noapte nu-i cât anul, și pentru un biet cătană de ce să nu te strămtorești când și el a suferit atâtea pentru țară..., îi făcură și lui culcuș în unghet. Și se culcară.

Ostenit Păcală ar fi tras odihna mîțului la căldurică, numai îl găta, vedeți un fel de miros ce ieșea dintr-o oală astupată lângă el... și-i creștea năcazul mai tare că auzea horcăiturile stăpânilor, în vreme ce el n-avea somn...

S-a pus deci a pipăi la oală și ce să vezi colo: sărmana găscă friptă!... Să scape de acel miros nesuferit, că nu putea ațipi deloc, a mâncat carnea cugetînd că prin aceea doar i se va mai pierde acel miros dinaintea nasului...

Norocul i s-a împrietenit, că mâncînd gâsca a ațipit pe loc... Lungă cale mai avînd înainte s-a pomenit cam de dimineață și cu graba încălțîndu-se a uitat neîncălțat un plotog³ de opincă, și ca să nu-l mai ieie cu greutate la drum l-a băgat în oala unde fusese găsca.

¹ Conac – (*reg.*) han, gazdă, casă unde se oprește un călător să în opteze. (*n.red.*)

² Budureț – (substantiv neutru, plural: *budurețe*) este un regionalism care înseamnă horn, coș de fum al unui cuptor țărănesc, construit adesea dintr-un „budur” (un fel de butoi de lemn). (*n.red.*)

³ Bucată de piele veche și uscată. (*n.red.*)

În drumul lui Păcală se pomeniră și stăpânii casei și unde nu dau a-l opri cu întrebări de cătănie și treburi împărătești. Dornic văzându-l Păcală pe stăpân de noutăți din țară se dete la vorbă.

— Eram să plec, jupâne-gazdă, și pe aici să uit a-ți lăsa o veste mare. De curând m-am războit groaznic.

Bocicorod-împărat, la care am slujit cu crâncenă bătaie, a ținut cu Liborod-împărat străin, pe care tot l-a dumicat scoțându-l afară chiar și din Fozic, cetatea unde era ascuns...

— Vai de mine! ce spui, jupâne-cătană? Dar putut-ai scăpa teafăr?

— Întreg cum mă vezi, de ai noroc, ai și pace.

— D-apoi bine fătul meu, mulțumește lui Dumnezeu că ești viu, zise gazda pe care adânc îl străbătură vorbele lui Păcală.

În zori Păcală plecă mai departe ducându-și traista cu păcatele. În urma lui se scuturară și stăpânii, care aflând plotogul în locul găscuței fripte numai atunci își limpeziră mințile cu bătaia împăraților Bocicorod și Liborod în cetatea Fozic și cunoscură că au avut necaz cu cinstita barbă lui Păcală, care le lăsase și lor o păcălitură din traista cea plină cu ele...

Foaia poporului, I (1892-1893), p. 292

De-ale lui Păcală

Într-o vreme Păcală apucase slugă la un boier.

Vorbăreț cum era, odată îl ia gura pe dinainte și dă a se lăuda, că el e în stare să-ți fure doar și cămașa din spate.

— Hm! zice boierul, care-l asculta. Dacă nu te strâng curelele, haide! Să-mi furi pe Cheșa din jug.

De-i face-o, bine, al tău să fie; de unde nu, să mă slujești în dar trei ani încheiați. Ai grație un an și o zi.

— Te-apuci?

— M-am apucat! răspunde Păcală.

— A fura tu boul omului tocmai din jug, mai ales când zi și noapte e sub pază, nu e lucru de-a glumirea.

